

ACADEMIA ROMÂNĂ
INSTITUTUL NAȚIONAL DE CERCETĂRI ECONOMICE
„COSTIN C. KIRIȚESCU“

Vol. 73/2003

Colectia
BIBLIOTECA ECONOMICĂ

Seria
**Probleme
economice**

**IDENTIFICAREA
DECALAJELOR
DINTRE ROMÂNIA
ȘI ȚĂRILE MEMBRE UE
ÎN PRIVIȚA
INSTRUMENTELOR
ECONOMICE
DE PROTECȚIE A MEDIULUI**

Camelia CĂMĂȘOIU (coord.), Simona FRONE,
Ramona CERNAT, Cristian PANĂ

ISBN 973-7940-18-0

Centrul de Informare și Documentare Economică

ACADEMIA ROMÂNĂ
INSTITUTUL NAȚIONAL DE CERCETĂRI ECONOMICE
INSTITUTUL DE ECONOMIE NAȚIONALĂ

**IDENTIFICAREA DECALAJELOR
DINTRE ROMÂNIA ȘI ȚĂRILE MEMBRE
UE ÎN PRIVINȚA INSTRUMENTELOR
ECONOMICE
DE PROTECȚIE A MEDIULUI
- Studiu de caz: protecția apei -**

Centrul de Informare și Documentare Economică
București, 2003

Volumul de față prezintă tema
“Identificarea decalajelor dintre România și țările membre UE în privința
instrumentelor economice de protecție a mediului - Studiu de caz: protecția apei”
realizată de Institutul de Economie Națională
în cadrul

Programului Național de Cercetare CERES.

Proiectul Institutului Național de Cercetări Economice al Academiei Române
“**Modelarea politicilor economice în perspectiva integrării în Uniunea
Europeană și fundamentarea restructurării economiei României în contextul
tranziției spre o nouă Europă**”.

Contract 155/2001

AUTORI: prof. univ. dr. Camelia CĂMĂȘOIU (coord.)
cerc. pr. II dr. Simona FRONE
asist. univ. drd. Ramona CERNAT
asist. univ. Cristian PANĂ

Editat de CENTRUL DE INFORMARE ȘI DOCUMENTARE ECONOMICĂ
REDACTOR-ȘEF - VALERIU IOAN FRANȚ
SECRETAR GENERAL DE REDACȚIE - AIDA SARCHIZIAN

REDACTOR: ADELINA BIGICĂ
MACHETARE ȘI TEHNOREDACTARE: MIHAELA PINTICĂ
CIDE/PROBLEME: Pro_camasiu.doc (73)

Redacția și administrația: București, Calea 13 Septembrie nr. 13, sectorul 5,
cod poștal 76 117, telefon: 0040-1-411 60 75, telefax: 0040-1-411 54 86
Adresa poștală: București 5, căsuța poștală 5 - 72

Materialele cuprinse în acest buletin pot fi reproduse numai cu aprobarea
conducerii Institutului Național de Cercetări Economice

Volumele seriei pot fi identificate și comandate fie în colecție anuală, respectiv ISSN 1222 - 5401,
fie pe fiecare titlu în parte, respectiv pe ISBN alocat fiecărui volum.

Pentru volumul de față: ISBN - 973 - 7940 - 18 - 0

CUPRINS

Capitolul 1

CARACTERISTICI ȘI PERSPECTIVE ALE POLITICILOR DE PROTECȚIE A APEI ÎN ȚĂRILE MEMBRE ȘI CANDIDATE ALE UNIUNII EUROPENE	5

1.1. Aplicarea instrumentelor economice de protecție a mediului pentru resursele de apă în cadrul Uniunii Europene.....	5
1.2. Impactul Directivelor comunitare asupra managementului și prețului apei în statele membre UE	19
1.2.1. Aspecte generale.....	19
1.2.2. Prețul corect al apei - instrument pentru dezvoltarea durabilă a resurselor de apă ale Europei, conform Directivei-cadru a apei.....	23

Capitolul 2

MECANISMELE ECONOMICE SPECIFICE ÎN DOMENIUL RESURSELOR DE APĂ ÎN ROMÂNIA.....	27

2.1. Aplicarea instrumentelor economice de protecție a mediului pentru resursele de apă în România	28
2.2. Caracteristici și perspective ale politicii de protecție a apei în România	33

Bibliografie	39

Capitolul 1

CARACTERISTICI ȘI PERSPECTIVE ALE POLITICILOR DE PROTECȚIE A APEI ÎN ȚĂRILE MEMBRE ȘI CANDIDATE ALE UNIUNII EUROPENE

1.1. Aplicarea instrumentelor economice de protecție a mediului pentru resursele de apă în cadrul Uniunii Europene

Odată cu recunoașterea legitimității teoretice și practice a instrumentelor economice pentru protecția mediului și a valorii economice a resurselor naturale, (cu prilejul Declarației O.N.U. cu privire la mediu și dezvoltare de la Rio de Janeiro, din anul 1992), taxele, impozitele, plățile și permisele comerciale de mediu au fost tot mai mult experimentate și adoptate pe plan global, pentru protecția mediului și promovarea dezvoltării durabile.

În cadrul Uniunii Europene, principiile economiei mediului și utilizarea instrumentelor economice au fost infiltrate în mod treptat dar evident în politicile de protecție a mediului la nivel regional, național și european. Conform tratatului UE, la baza tuturor politicilor de protecție a mediului stă principiul "poluatorul plătește", iar Programele de Acțiune pentru Mediu ale Comisiei Europene au ca una dintre priorități, continuarea dezvoltării gamei de instrumente politice și economice pentru protecția mediului.

Problemele economico-financiare care sunt luate în considerație în implementarea legislației în domeniul apelor în UE sunt următoarele:

Dezvoltare instituțională

Cu toate că majoritatea țărilor candidate vor avea instituții pentru prevenirea poluării apelor și pentru autorizarea instalațiilor, acestea nu se vor dezvolta oriunde în aceeași măsură cerută pentru implementarea întregii legislații în domeniul apelor. Aplicarea noilor tipuri de standarde - limite de emisii, obiective de calitate, cele mai bune tehnici și nevoia de monitoring amplu împreună cu facilitățile și prelucrarea datelor, cu o concentrare asupra planificării în cadrul bazinelor hidrografice, ar putea uneori să ceară schimbări radicale ale metodelor de lucru și organizării instituționale asigurate. De aceea este important să se garanteze că sunt asigurate bugetele adecvate pentru reorganizare și instruire.

Salariile trebuie să fie stabilite la un nivel la care se garantează personalul cu instruirile necesare și experiența care trebuie reținută, iar un buget important de instruire este inevitabil. Nevoile de instruire trebuie să fie evaluate într-o etapă anterioară și de asemenea trebuie făcute alocațiile pentru orice reinstruire care este necesară.

Resursele umane sunt necesare pentru:

- dezvoltarea strategiilor și planurilor;
- dezvoltarea obiectivelor de calitate a apelor și a valorilor limită de emisii;
- monitoringul; prelevarea și analizarea apelor de suprafață și subterane precum și toate evacuările;
- eliberarea acordurilor și autorizațiilor;
- inspecția și supravegherea instalațiilor (facilităților);
- luarea măsurilor de impunere;
- colectarea, analizarea și raportarea datelor.

Nu este posibilă generalizarea în ceea ce privește cheltuielile de asigurare a structurilor instituționale din cauza varietății mari a structurilor organizatorice deja în funcțiune și a variațiilor mărimii și complexității țărilor. Totuși, aspectele cele mai costisitoare sunt:

- personalul profesional și tehnic suplimentar, instruirea și dezvoltarea lui;
- testarea în laborator, serviciile analitice și asigurarea calității;
- echipamentul de prelevare a probelor și monitoring;
- colectarea, stocarea, analizarea și aranjamentele de raportare a datelor.

Facilități

Specialiștii consideră că este necesar să se modernizeze facilitățile ca rezultat al implementării standardelor directivelor în domeniul apelor. Finanțele trebuie să crească pentru cheltuielile de investiții de capital și cheltuielile curente în timpul funcționării. În final, cheltuielile integrale trebuie recuperate de la utilizatori/poluatorii apelor; de exemplu consumatorii (sectorul casnic, industrial și agricol).

Costurile implicate în stabilirea noilor facilități vor depinde de standardele care trebuie adoptate și de numărul, tipul și mărimea facilităților necesare pentru a îndeplini aceste noi standarde. Costurile finale vor fi, de asemenea, dependente de nivelul curent al epurării disponibile pentru apele uzate, tratării apelor potabile, evacuărilor industriale și practicilor agricole. Din cauză că va fi nevoie de o atât de mare varietate a schimbărilor este imposibil să se dea o cifră pentru cheltuielile de implementare a legislației în domeniul apelor.

Unele studii sunt deja elaborate pentru costurile de conformare cu legislația EC. Agenția de Protecția Mediului din Danemarca¹ a estimat costurile de conformare cu Directiva privind epurarea apelor uzate urbane, Directiva privind

¹ DEPA, 1997. EU's udvidelse mod fst - miljrmcssige perspektiver. Miljrstyrelsen.

apa potabilă, Directiva privind nitrații pentru 10 țări candidate. Presupunând că epurarea apelor uzate este realizată pentru aglomerări cu o populație echivalentă (p.e.) de 2000 locuitori echivalenți și mai mult și eliminarea azotului și a fosforului este realizată numai pentru localități cu peste 10.000 locuitori sau mai mulți, DEPA a estimat costurile totale de conformare pentru cele 10 țări candidate la 13,2 miliarde euro. Totuși această cifră este subestimată deoarece exclude lucrările de canalizare. Implementarea Directivei privind apa potabilă este estimată la 18,6 miliarde euro, în timp ce lucrările agricole pentru conformarea cu Directiva privind nitrații au fost estimate la 4 miliarde euro.

Un studiu² pregătit pentru DG ENV a indicat că pentru sectorul apei cheltuielile totale de investiție pentru cele 10 țări candidate ar fi de 3,5 miliarde euro pe an pe o perioadă de 5 ani cu un total de cheltuieli de investiții pe termen scurt de 17,5 miliarde euro. Pe termen lung, pentru realizarea conformării depline după o perioadă de 20 ani, cheltuielile totale ar trebui să fie de ordinul a 50 miliarde euro, ceea ce înseamnă aproximativ 500 euro pe cap de locuitor.

Un studiu DISAE în Letonia³ a estimat cheltuielile de capital pentru conformarea cu Directiva privind epurarea apelor uzate urbane (91/271/EEC), Directiva privind apa potabilă (80/778/EEC) și Directiva privind nitrații (91/67/EEC) la un total de 810 milioane euro.

Recuperarea costurilor

Din principiile de mediu ale UE stabilite prin Tratatul de stabilire a Comunității Europene face parte și principiul: “poluatorul plătește”. Aceasta înseamnă că oricine a cărui acțiune poluează sau afectează în mod negativ mediul ar trebui să plătească pentru acțiunile de remediere. În timp ce evaluarea valorii impacturilor asupra mediului întâmpină dificultăți tehnice considerabile, este mai puțin dificil să se calculeze costurile economice ale funcționării stațiilor de epurare a apelor. Principiul “poluatorul plătește” deschide calea pentru folosirea economiei ca o alternativă a abordării regulatorii pentru controlul poluării. Pentru a implementa acest lucru toate acțiunile care au un efect negativ asupra solului, apei sau aerului trebuie să aibă o valoare economică atașată lor care este legată de costul degradării mediului. Urmează ca activitățile care sunt mai puțin dăunătoare mediului să implice un cost mai mic și de aceea să fie mult mai justificabile economic. În timp ce conformarea cu valorile limită ale emisiilor și standardele de calitate a apei trebuie garantate, stimulentele financiare cum ar fi taxele de mediu ar trebui să încurajeze mai mult abordarea mai sănătoasă (durabilă) din punct de vedere al mediului. Un asemenea “instrument mixt” este stabilit în al Cincilea Program de Acțiune pentru Mediu.

Instrumentele economice (sau bazate pe piață) depind de forțele de piață pentru schimbarea prețurilor relative ale bunurilor și serviciilor care la rândul lor modifică comportarea poluatorilor publici și privați cum ar fi protecția mediului sau îmbunătățirile care pot avea loc. Este o alternativă la controlul de reglementare în

² *Evaluarea costurilor de conformare pentru aproximarea legislației de mediu a EU în CEEC*, EDC Ltd., May 1997.

³ *Dezvoltarea Strategiei și Programului de Aproximare din Letonia*, Halcrow, 1998.

sensul că există potențialul ca monitorizarea poluării să fie avantajoasă din punct de vedere economic pentru organizațiile comerciale și cetățeni.

Principalele instrumente pentru recuperarea costurilor sunt:

- stabilirea prețurilor;
- taxe pentru poluare;
- permise de piață;
- subvenții;
- sisteme de depozite de plată;
- stimulente de impunere.

Aplicarea acestor instrumente în sectorul apelor este prezentată pe scurt în continuare.

a) Stabilirea prețurilor

Stabilirea tarifelor sau a taxelor pentru apă sau apă uzată este făcută la niveluri care acoperă cheltuielile pentru colectarea plus epurarea sau captarea plus distribuția și poate convinge organizațiile să utilizeze instalații pentru economisirea apei sau pentru recirculare și re folosirea apei. Costurile încasate pot fi stabilite astfel încât să depășească costurile curente ale epurării (tratamentului) de exemplu. Stabilirea prețurilor marginale (extreme) poate reduce folosirea apei (și implicit poluarea). Este necesar să se controleze taxele pentru epurarea efluentului în același timp, în cadrul unor relații raționale cu taxele pentru utilizarea apelor. Utilizarea diluției ca mijloc de îndeplinire a standardelor efluenților este pe deplin interzisă de legislația UE în domeniul apelor. În sectorul apelor, creșterea mare a prețului apei atât pentru alimentare, cât și pentru colectarea și epurarea apei uzate, inevitabilă în țările candidate deoarece sunt implementate standardele de calitate și protecție a mediului cerute în legislația EC, va încuraja probabil economisirea apei și reutilizarea apelor uzate.

b) Poluarea și taxe pentru utilizare

Taxele pentru poluare sau "taxele" sunt definite ca fiind prețul care trebuie plătit pentru utilizarea mediului. Sunt patru tipuri principale de taxe:

- taxe pentru efluent, pe baza cantităților curente și/sau a încărcării cu poluanți a efluenților sau a unor alternative (de exemplu mărimea instalațiilor industriale), deoarece acestea au nevoie să fie stabilite la un nivel realist pentru a încuraja reducerea efluenților produși. Astfel de taxe pot fi folosite atât pentru a finanța cheltuielile de exploatare, cât și ca taxe pentru împrumuturi pentru investiții de capital;
- taxe pentru utilizator, bazate pe consumul de apă sau alte alternative (de exemplu valori de proprietate). Costurile ridicate de epurare a apelor uzate de canalizare încurajează epurarea în interiorul companiei, de către industrie. Va fi încurajată utilizarea apometrelor deoarece taxele pentru apă cresc;
- taxele pentru produse, de exemplu aplicate pentru procurarea pesticidelor sau a îngrășămintelor care vor cauza poluare înainte, în timpul sau după consum. Eficacitatea acestora va depinde de elasticitatea cererii

pentru produs și dacă sunt disponibile substanțe mai puțin poluante. Acest tip de taxe este folositor pentru controlul surselor de poluare nepunctuale, deoarece creșterea taxelor va avea tendința să determine reducerea utilizării;

- taxe administrative, care sunt utilizate pentru acoperirea cheltuielilor de exploatare a sistemului de reglementare. În unele țări, cheltuielile fundamentale de administrare a procedurilor de autorizare și reglementare, împreună cu cheltuielile de monitoring sunt plătite printr-o taxă administrativă care reflectă cheltuielile totale de reglementare. Acesta este un exemplu de aplicare a principiului “poluatorul plătește”. Încasările nu cumulează fondurile suficiente pentru îmbunătățirea infrastructurii.

c) Acorduri comerciale (care se pot comercializa)

Autoritatea responsabilă stabilește o limită a emisiilor totale disponibile a poluanților și alocă acest lucru pentru sursele de poluare prin eliberarea acordurilor pentru a emite o cantitate stipulată într-o perioadă de timp specificată. După distribuția inițială, acordurile pot fi achiziționate sau vândute. Schimbul comercial poate fi extern între două organizații diferite sau intern între diferite instalații din aceeași organizație.

Acordurile care pot fi comercializate operează cel mai bine dacă:

- numărul de surse de poluare este suficient pentru a stabili o piață;
- sursele de poluare sunt bine definite și ușor de măsurat;
- există diferențe în cheltuielile marginale ale controlului poluării în firmele implicate;
- există un potențial pentru inovații tehnice;
- impactul asupra mediului nu depinde de amplasamentul sursei sau perioada din an.

Specialiștii spun că este posibil să se reducă cheltuielile în acest sistem, iar transferurile de încărcare de poluanți dintre evacuatori devin un element reglementat de la sine în cadrul unei limite generale permisibile pentru zonă.

d) Subvenții

Subvențiile pot include stimulentele, creditele, donațiile sau împrumuturile cu dobândă redusă. Eliminarea subvențiilor poate ea însăși să se comporte ca un stimulent pentru o mai bună performanță din punct de vedere al mediului prin forțarea inovațiilor și reducerea utilizării apelor.

e) Sistemul de depozitare-rambursare

Clienții plătesc o taxă atunci când cumpără un produs potențial poluant. La returnarea la un centru aprobat pentru reciclarea sau depozitarea acestor produse, taxele sunt rambursate. Această abordare poate fi folosită pentru articole cum ar fi containere de pesticide care altfel ar fi aruncate în mediu și ar conduce la poluarea apelor. Avantajul unui asemenea sistem este acela că poate fi administrat de un sector privat. Costul administrării poate fi ridicat.

f) Propuneri de punere în aplicare

Există penalități care influențează poluatorul pentru a se conforma cu standardele sau reglementările de mediu. Acestea includ amenzi (pentru depășiri

de limite), constrângeri de performanță (compensări autorităților de reglementare înaintea începerii unei activități potențial poluante, care sunt returnate atunci când sunt întrunite nivelurile corecte de reglementare) și stabilirea responsabilităților (acolo unde poluatorii sunt făcuți responsabili de toate degradările pe care le cauzează mediului).

În ceea ce privește resursele de apă, Comisia Europeană a susținut o sporire a rolului prețului apei pentru promovarea utilizării durabile și combaterea poluării resurselor de apă, mai ales în vederea adoptării Directivei Cadru a Apelor pentru țările Uniunii Europene.

Astfel, se consideră că prețul apei este un instrument economic eficient și complet pentru un management ecologic al apelor, având în vedere că:

1. Evaluarea corectă a prețului apei acționează ca un stimulent pentru reducerea poluării și creșterea eficienței utilizării apei. Astfel, se reduce presiunea asupra mediului și a resurselor de apă și se asigură faptul ca resursele disponibile să fie alocate în mod eficient între diferitele utilizări.
2. Ca urmare, infrastructura de distribuție și tratare a apei poate fi dimensionată în mod mai adecvat, ceea ce se traduce prin realizarea cu costuri mai reduse a obiectivelor de furnizare a serviciilor de apă și de protecție a mediului.
3. Prin intermediul prețului apei, pe baza instrumentelor și plăților aferente protecției apei, se mobilizează resursele financiare care să asigure sustenabilitatea financiară a furnizorilor de servicii și a infrastructurii apelor, precum și fondurile necesare pentru protecția mediului.

Se consideră că principala cauză care stă la baza unor situații curente din Europa, de utilizare ineficientă, supraexploatare, poluare și degradare a resurselor de apă subterane sau de suprafață, a fost tocmai lipsa de importanță acordată aspectelor economice și de mediu în concepția politicilor și strategiilor existente în domeniul managementului și prețului apei.

Deși Comisia Europeană a acordat o atenție deosebită elaborării, adoptării și implementării Directivelor de protecție a mediului din domeniul apelor, o privire atentă de ansamblu asupra stării prezente a resurselor de apă relevă faptul că exploatarea și dezvoltarea durabilă a sistemelor aferente apelor reprezintă încă o problemă și o prioritate în multe zone din Uniunea Europeană.

Cu toate că majoritatea indicatorilor sintetici arată o aparentă stabilizare sau reducere a "stresului" la care sunt supuse apele, la nivelul Uniunii Europene¹, acești indicatori ascund de fapt unele diferențe și decalaje semnificative în timp și spațiu, între diferitele țări sau regiuni ale UE.

În acest sens, sunt demne de menționat unele aspecte:

1. Extracția excedentară a apei din sol amenință durabilitatea pânzei freatice în multe cazuri, astfel încât salinizarea acesteia prin intruzia apei

¹ Stresul apei apare atunci când cererea de apă depășește cantitatea disponibilă pentru o anumită perioadă, sau atunci când calitatea slabă a apei restricționează utilizarea sa. Conform datelor din *Environment in the European Union at the turn of the century*, European Environment Agency, 1999.

marine este o problemă pentru zonele de coastă din Europa. De asemenea, 50% dintre lunci sunt amenințate datorită supraexploatării apelor subterane, aceste probleme fiind uzuale mai ales în sudul Europei.

2. Reducerea debitului râurilor din cauza supraexploatării pentru extracția apei a dus la degradarea stării ecologice a unora dintre râuri, deoarece problemele de deficit a cantității apei amplifică deseori și problemele de poluare și calitate a apei.
3. Numărul râurilor foarte poluate a scăzut în ultimii 20 de ani în Uniunea Europeană. Totuși, creșterea calității apei a avut loc mai mult pentru râurile mari, iar problema poluării difuze din agricultură este încă prezentă, determinând concentrații înalte de azotați în râuri ce conduc la eutroficarea zonelor de coastă.
4. Există încă unele ape din sisteme de distribuție mici, comunale sau particulare, pentru care concentrația de azotați este mai mare decât norma de 50 mg/l stabilită prin Directiva CE cu privire la apa potabilă, ceea ce reprezintă un risc pentru sănătatea populației afectate.

Principalii factori ce explică existența acestor situații de diferențe și decalaje chiar pe cuprinsul Uniunii Europene se referă la unele aspecte privind:

- barierele la adoptarea tehnologiilor mai eficiente;
- limitele pârghiilor și stimulentele pentru reducerea consumului sau utilizării apei;
- cadrul instituțional incomplet;
- decalajele de integrare a aspectelor de mediu în politicile sectoriale;
- absența sau slaba implementare a politicilor de protecție a mediului.

Analiza politicilor curente și a impactului acestora sugerează faptul că actualele politici cu privire la prețul apei nu furnizează întotdeauna semnalele necesare pentru o utilizare durabilă și implicit o protecție adecvată a resurselor de apă.

Termenul *prețul apei*, în sensul de instrument economic pentru protecția mediului, are un înțeles conceptual foarte general. El poate fi definit ca valoarea monetară marginală sau totală plătită de utilizatori pentru toate serviciile de apă pe care le primesc (ex. distribuția apei, tratarea apei etc.), inclusiv protecția mediului.

Deci, prețul apei trebuie să fie alcătuit din taxe și tarife care să reprezinte:

- elemente legate de cantitatea de apă extrasă din mediu;
- elemente legate de poluarea emisă în mediu.

Prețul total al apei, P , plătit de un utilizator dat poate fi descris și descompus din punct de vedere economic, astfel:

$$P = F + a \times Q + b \times Y, \quad \text{unde}$$

F = un element legat de costurile fixe, impozitele și taxele generale etc.

a = taxa pe unitatea de apă utilizată;

b = taxa pe unitatea de poluare produsă;

Q = cantitatea totală de apă utilizată;

Y = cantitatea totală de poluare produsă.

O reducere a cantității de apă utilizată (Q) și/sau a cantității de poluare produsă (Y) va avea ca efect reducerea prețului total al apei P achitat de către utilizator.

Astfel, prețul apei este un instrument economic prin care utilizatorii sunt stimulați să crească eficiența utilizării apei și să reducă poluarea apei.

Integrarea obiectivelor economice și de protecție a mediului în cadrul politicilor de evaluare și stabilire a prețului apei este în prezent foarte diferită, atât între statele membre ale UE, precum și între sectoarele economice, din țările membre ale UE.

Tabelul nr. 1

Taxe și tarife de mediu pentru resursele de apă din Franța

Nr. crt.	Denumire taxa sau tarif	Baza generală de impozitare	Baza specifică de impozitare	Rata nominală în moneda națională	Rata nominală în euro
1.	Taxa pe apa extrasă	Managementul resurselor de apă	Extracția apei	Variază în funcție de originea apei și "sensibilitatea" zonei	Variază în funcție de originea apei și "sensibilitatea" zonei
2.	Taxa pe consumul de apă	Managementul resurselor de apă	Consumul public de apă potabilă	Variază în funcție de municipalitate	Variază în funcție de municipalitate
3.	Taxa pentru apa furnizată	Managementul resurselor de apă	Furnizarea apei	0,105 FF pe m ³	0,016 euro pe m ³
4.	Taxe pe apele reziduale la utilizator	Efluenții din apă măsurați sau estimați	Consumul de apă	Variază în funcție de municipalitate	Variază în funcție de municipalitate
5.	Taxe pe efluenții din apă	Efluenții din apă măsurați sau estimați	Volumul substanțelor poluante deversate de întreprinderi	Variază în funcție de agenția de administrare a apei	Variază în funcție de agenția de administrare a apei

Sursa: *Environmentally-related taxes data base*, OECD/EEA, actualizată cu datele în vigoare la 1.10.2002.

Așa cum se observă din tabelul nr. 1 de mai sus, pentru cazul Franței, mărimea taxelor și tarifelor care alcătuiesc prețul apei diferă fie în funcție de originea apei extrase și de gradul de sensibilitate ecologică a zonei din care este extrasă, fie în funcție de municipalitatea de care aparțin consumatorii sau de Agenția Apei, de administrare și protecție a mediului care monitorizează și controlează poluarea apei.

Pentru cazul Spaniei, taxele percepute au caracter strict de protecție a mediului, fiind vorba despre taxe pe deversările de ape reziduale (tabelul nr. 2):

Tabelul nr. 2

Taxe și tarife de mediu pentru resursele de apă din Spania

Nr. crt.	Denumire taxa sau tarif	Baza generală de impozitare	Baza specifică de impozitare	Rata nominală în moneda națională	Rata nominală în euro
1.	Taxa pe deversarea de ape reziduale	Efluenții din apă mășurați sau estimați	Volumul deversărilor de ape reziduale municipale - rata normală	2 ESP pe m ³	0,012 euro pe m ³
2.	Taxa pe deversarea de ape reziduale	Efluenții din apă mășurați sau estimați	Volumul deversărilor de ape reziduale industriale - rata normală	5 ESP pe m ³	0,0301 euro pe m ³

Sursa: *Environmentally-related taxes data base*, OECD/EEA, actualizată cu datele în vigoare la 1.10.2002.

Se observă că, în Spania, spre deosebire de Franța, taxele pe apele reziduale nu mai variază în funcție de municipalitate sau de agenția de protecție a apei aferente, ci au rate unitare pe plan național, ce diferă doar între sectorul utilizatorilor din gospodăria și cei industriali. Problema care se pune este dacă nivelul taxei este suficient de mare pentru a stimula reducerea deversărilor de efluenți poluanți în apă.

Situația este oarecum similară Spaniei și în cazul Italiei:

Tabelul nr. 3

Taxe și tarife de mediu pentru resursele de apă din Italia

Nr. crt.	Denumire taxa sau tarif	Baza generală de impozitare	Baza specifică de impozitare	Rata nominală în moneda națională	Rata nominală în euro
1.	Tarif pentru serviciile de apă	Managementul resurselor de apă	Serviciile de apă	Formula de tarificare determinată de comisia de monitoring	Formula de tarificare determinată de comisia de monitoring
2.	Taxa pe ape reziduale la utilizator	Efluenții din apă mășurați sau estimați	Volumul și cantitatea de ape reziduale	20 ITL pe m ³	0,01 euro pe m ³
3.	Taxa pe ape reziduale la utilizator	Efluenții din apă mășurați sau estimați	Volumul și cantitatea apelor poluate deversate direct în mediu	20 ITL pe m ³	0,01 euro pe m ³

Sursa: *Environmentally-related taxes data base*, OECD/EEA, actualizată cu datele în vigoare la 1.10.2002.

Nivelul taxei pentru poluarea apelor din diferite surse este unitar pe plan național și se situează la un nivel comparabil cu cel al Spaniei, deci un nivel mic,

de cca. 0,01 euro pe m³, care nu este de natură să descurajeze în mod semnificativ poluarea apelor.

În ceea ce privește sistemul de plăți (taxe și tarife) pentru managementul și protecția resurselor de apă din Germania, acesta prezintă o concepție puțin diferită, deși nu se poate afirma că ar fi deosebit de complex:

Tabelul nr. 4

Taxe și tarife de mediu pentru resursele de apă din Germania

Nr. crt.	Denumire taxa sau tarif	Baza generală de impozitare	Baza specifică de impozitare	Rata nominală în moneda națională	Rata nominală în Euro
1.	Taxa pe efluenții din apă	Efluenții din apă măsurați sau estimați	Concentrația poluării (noxe)	70 DEM pe unitate de noxe	35,8068 euro pe unitate de noxe
2.	Taxa pe extracția apei	Managementul resurselor de apă	Extracția apei	0,01-0,4 DEM pe m ³	0,0051-0,2046 euro pe m ³

Sursa: *Environmentally-related taxes data base*, OECD/EEA, actualizată cu datele în vigoare la 1.10.2002.

Se observă din tabelul nr. 4 de mai sus că în Germania, taxa pe efluenții poluanți din apă nu se aplică pe volumul sau cantitatea de ape reziduale deversate de utilizatorii industriali sau casnici, ci pe concentrația efectivă de noxe din apă, care constituie baza specifică de impozitare. Din acest motiv, nivelul taxei pentru poluarea apei pare mult mai mare dar nu se poate compara efectiv cu cel din alte țări membre UE, datorită bazei de impozitare diferite.

În plus, sistemul de taxare a poluării apelor din Germania presupune o monitorizare de mare precizie și fiabilitate a calității, respectiv a cantității de noxe și a toxicității apei, ceea ce implică mari investiții pentru asigurarea instalațiilor și aparatelor de măsură necesare, pe care Germania și le poate permite.

Pe ansamblul țărilor membre UE, se poate afirma că obiectivul de recuperare totală a costurilor financiare (RTC) nu este realizat decât parțial. Acest fapt este valabil mai ales pentru serviciile de canalizare și pentru sectorul agricol mai ales din țările aflate în sudul Europei. În aceste țări, agricultura reprezintă de departe cel mai mare și mai ineficient consumator de apă iar problemele de deficit de apă sunt cele mai acute. Trebuie subliniat faptul că în UE, agricultura beneficiază de prețuri mult mai reduse ale apei, ca rezultat atât al subvenționării directe dar și al celor încrucișate prin transferurile financiare dinspre gospodăria sau industrie către agricultură.

Costurile ecologice și costul de raritate (oportunitate) a resursei nu sunt mereu luate în considerare în politicile de stabilire a prețului apei. Conform documentelor Comisiei Europene, în Belgia, Danemarca, Franța, Olanda și Finlanda se recuperează o parte a costurilor ecologice și a costurilor de resursă prin taxele și tarifele aplicate pe poluarea sau extracția apei.

În majoritatea cazurilor în care țările membre UE au aplicat taxe pe extracție și deversare, acestea sunt concepute în special pentru colectarea unor venituri

care să fie ulterior utilizate pentru finanțarea activităților ce asigură creșterea calității apelor și a ecosistemelor aferente lor; de aceea, de obicei ele au un nivel relativ mic, deoarece interesul autorităților a fost mai degrabă colectarea unor fonduri decât reducerea extracției sau a poluării apei, ceea ce ar implica scăderea bazei de impozitare.

De fapt, tocmai acest lucru ar trebui să reprezinte obiectivul urmărit prin impozitele, taxele și plățile de mediu, deși ele pot avea astfel o eficiență cu caracter direct, dar nu este neglijabilă nici cea cu caracter indirect, anume de asigurarea unor fonduri care ulterior să fie alocate special pentru investiții și activități de protecție a mediului (tabelul nr. 5).

Tabelul nr. 5

Destinația fondurilor din taxele pentru resursele de apă, în unele țări membre sau candidate ale UE

Nr. crt.	Țara	Denumirea taxei	Ponderea alocată	Destinația fondurilor sau obiectivul
1.	Danemarca	Taxa pe apele reziduale deversate în canale	100%	Finanțarea costurilor stațiilor municipale de tratare apei
2.	Danemarca	Taxe pe apă	100%	Venituri încasate de companiile de furnizare a apei
3.	Estonia	Taxa pe extracția apei	50%	Fonduri pentru Centrul de Investiții de Protecția Mediului
4.	Franța	Taxa pe extracția apei	100%	Finanțarea managementului apelor la Agențiile Apei
5.	Franța	Taxa pe consumul apei	100%	Finanțarea furnizării apei publice
6.	Franța	Taxa pe furnizarea apei	100%	Finanțarea investițiilor destinate furnizării apei
7.	Germania	Taxa pe extracția apei	100%	Reducerea extracției de apă
8.	Italia	Taxa pentru serviciile de apă	100%	Se acoperă costurile de administrare și investiții
9.	Letonia	Taxa pe extracția apei	100%	40% la Fondul Național, 60% la fondurile municipale de Mediu
10.	Marea Britanie	Taxa pe resursele de apă	100%	Recuperarea costurilor guvernamentale de administrare a resurselor de apă

Sursa: *Environmentally-related taxes data base*, OECD/EEA, actualizată cu datele în vigoare la 1.10.2002.

Așa cum se observă din tabelul nr. 5, doar în Germania, taxa pe extracția apei are ca obiectiv declarat descurajarea și reducerea extracțiilor de apă din râuri sau din pânza freatică și nu colectarea de venituri, deci are un pur caracter de instrument economic și pârghie pentru protecția mediului.

Deși în majoritatea țărilor UE, structura prețului apei pentru uz intern include elemente cu caracter fix și elemente cu caracter variabil, având și rolul de pârghie și instrument de stimulare a utilizării durabile și a protecției apei, există încă și tarife plate, ce nu depind de modul de utilizare sau de poluare. Majoritatea taxelor

pentru irigații se stabilesc pe plan local, în funcție de suprafața irigată, ceea ce duce la o eficiență redusă a utilizării apei, mai ales în cazul sistemelor de irigații gravitaționale de suprafață.

Pe de altă parte, există situația diametral opusă în care producătorii agricoli ce pompează apa direct din pânza freatică subterană plătesc în totalitate costul financiar al furnizării apei și deci sunt extrem de motivați să utilizeze apa cât mai eficient. Totuși, ei nu plătesc nicăieri costurile ecologice ce rezultă în urma extracțiilor lor de apă.

De asemenea, în cadrul sistemelor de taxe, tarife și plăți pentru resursele de apă există și unele excepții de la plata acestor taxe, care se aplică în unele țări membre UE sau candidate la aderare.

De obicei, aceste excepții și scutiri de taxe au rolul de a încuraja tot acțiunile de protecție a mediului sau de a se asigura o anumită formă de protecție socială (cum este cazul pentru excepțiile de taxe pentru extracția sau consumul apei aplicate în Olanda, Polonia și Slovenia; a se vedea tabelul nr. 6 de mai jos). În aceste cazuri, putem considera că excepțiile de taxe se constituie tot într-o formă de instrument economic pentru protecția mediului.

Alteori, excepțiile și scutirile de taxe pentru resursele de apă se aplică din rațiuni cu caracter politic (cum este cazul excepției diplomaților în Danemarca, de la plata taxei pentru consumul de apă) sau chiar din rațiuni pur macroeconomice și strategice, îmbrăcând forma unor scutiri de taxe care să încurajeze dezvoltarea afacerilor și a exporturilor (de asemenea, în Danemarca, a se vedea tabelul de mai jos).

Tabelul nr. 6

Excepții la taxele pentru resursele de apă, în unele țări membre sau candidate ale UE

Nr. crt.	Țara	Denumirea taxei	Tipul excepției	Detalii privind exceptarea
1.	Danemarca	Taxa pe cantitatea de apă	Excepții pentru diplomați	Diplomați
2.	Danemarca	Taxa pe cantitatea de apă	Excepție pentru exporturi	Exporturi
3.	Danemarca	Taxa pe cantitatea de apă	Alte excepții	Societăți private cu TVA, exclusiv avocați, arhitecți, contabili ș.a. activități similare
4.	Lituania	Taxa pe extracția apei	Alte excepții	Proprietarii de teren ce extrag și utilizează apa pe terenul propriu, pentru nevoi proprii (fără a o vinde)
5.	Olanda	Taxa pe extracția apei subterane	Alte excepții	Extracția de către o instalație cu capacitate de maxim 10 m ³ pe oră
6.	Olanda	Taxa pe extracția apei subterane	Alte excepții	Extracția pentru excavația unei clădiri, pentru testarea apei, pentru decontaminarea apelor subterane
7.	Olanda	Taxa pe extracția apei subterane	Sector economic	Extracția apei pentru asigurarea apei de clătit pentru reciclarea ambalajelor

Nr. crt.	Țara	Denumirea taxei	Tipul exceptării	Detalii privind exceptarea
8.	Olanda	Taxa pe apa de la robinet	Alte exceptări	Apa ce a fost furnizată pentru stingătoare de incendiu, sisteme de stropit etc. utilizate în situații speciale
9.	Polonia	Taxa pe extracția sau captarea apei	Extracția apei pentru servicii publice	Apa utilizată de către brigăzile de pompieri
10.	Slovenia	Taxa pe efluenții în apă	Alte exceptări	Companiile ce investesc în tratarea apei reziduale pot beneficia de scutiri de taxe, în anumite condiții

Sursa: *Environmentally-related taxes data base*, OECD/EEA, actualizată cu datele în vigoare la 1.10.2002.

Politicile bazate pe prețul eficient al apei au un impact semnificativ asupra cererii de apă pentru diferite utilizări. Acest aspect este sesizabil mai ales în agricultură, dar rămâne valabil și pentru utilizarea industrială a apei și utilizarea apei în gospodării.

Ca urmare a impactului direct al prețului asupra utilizării și poluării apei, se poate reduce presiunea asupra resurselor de apă. Efectele asupra mediului vor fi astfel benefice, deoarece se reduce supraextracția apei din pânza freatică și are loc regenerarea acesteia, creșterea debitului râurilor și refacerea luncilor precum și a ecosistemelor aferente. Totuși, nu există încă estimări exacte a impactului fizic al prețului apei asupra mediului.

Aplicarea prețului eficient al apei asigură o proiectare corespunzătoare a infrastructurii apei (prin corecta estimare a cererii) precum și colectarea resurselor financiare suficiente pentru operarea, întreținerea și modernizarea corespunzătoare a infrastructurii.

Costul de producție al diferitelor sectoare economice (agricultura, industria, etc.) este în prezent influențat de aplicarea diferențiată a principiului recuperării totale a costurilor RTC, pe cuprinsul Uniunii Europene. Acest aspect influențează competitivitatea respectivelor sectoare, atât în cadrul pieței Uniunii Europene, cât și în afara UE. De aceea, este nevoie ca în viitor să se realizeze abordarea și aplicarea armonizată a principiilor de stabilire a prețului apei în cadrul UE.

Desigur că o recuperare mai strictă a costurilor ar avea un impact negativ asupra accesibilității serviciilor de furnizare, tratare și colectare a apei, mai ales pentru grupele de populație cu venituri reduse sau pentru unele comunități rurale și agricole care achită în prezent doar o mică parte din costurile totale ale serviciilor de apă. Totuși, prin aplicarea RTC nu va avea loc decât o creștere limitată a procentului de venit disponibil alocat de gospodării pentru consumul de apă, iar variațiile mari ale prețurilor percepute pentru apa de irigații în UE sugerează faptul că satele și comunitățile agricole s-ar putea adapta unei anumite creșteri a prețului apei utilizate.

În ultimii ani a avut loc o creștere a preocupărilor și a rolului acordat prețului apei ca instrument economic, în multe dintre statele membre ale UE. Are loc o tot

mai pronunțată includere a obiectivelor de recuperare totală a costurilor financiare și a celor de protecție a mediului în cadrul politicilor de stabilire a prețului apei. Totuși, încă nu există date care să ateste o strictă implementare a acestor principii pentru managementul durabil și protecția apei în toată Uniunea Europeană.

În ceea ce privește politicile prețului apei din țările ce nu sunt membre ale UE, acestea rareori au integrat obiectivele de eficiență economică și ecologică. Acest aspect este adevărat pentru majoritatea țărilor candidate la aderare, inclusiv pentru România, unde rolul potențial important al structurilor de prețuri este deseori diminuat de nivelul prețurilor care este mult prea mic pentru a putea furniza semnale clare utilizatorilor.

Totuși, nu trebuie neglijat faptul că venitul pe cap de locuitor ca și nivelul PIB este încă mult mai mic în aceste țări, față de cel mediu al Uniunii Europene, ceea ce poate reprezenta o cauză a decalajului existent deocamdată în ceea ce privește nivelul prețului apei din țările candidate, față de cel din țările actuale membre UE. În plus, așa cum am arătat mai sus, chiar și între statele membre UE există importante decalaje în domeniul prețului apei, sau în ceea ce privește ponderea diferitelor taxe și tarife în prețul apei, diferențe determinate de condițiile și prioritățile naționale, mai ales de structura economică a fiecărei țări.

În tabelul nr. 7 de mai jos, am ales cazul Republicii Cehe, luând în considerare faptul că aceasta este o țară candidată relativ dezvoltată.

Tabelul nr. 7

Taxe și tarife de mediu pentru resursele de apă din Republica Cehă

Nr. crt.	Denumire taxa sau tarif	Baza generală de impozitare	Baza specifică de impozitare	Rata nominală în moneda națională	Rata nominală în euro
1.	Taxa pe cantitatea de apă	Managementul resurselor de apă	Extracția din ape de suprafață	2 CZK pe m ³	0,0588 euro pe m ³
2.	Taxa pe cantitatea de apă	Managementul resurselor de apă	Extracția din ape subterane (pentru băut și alte scopuri)	2 CZK pe m ³	0,0588 euro pe m ³
3	Taxa pe cantitatea de apă	Managementul resurselor de apă	Extracția din ape subterane (pentru alte scopuri)	3 CZK pe m ³	0,0881 euro pe m ³
4.	Taxa pe deversarea de ape reziduale	Efluenții din apă măsurați sau estimați	Volumul deversărilor de ape reziduale în canale	17-40 CZK pe m ³ , ca suprataxă pe prețul apei potabile	0.4994 -1,1752 euro pe m ³ , ca suprataxă pe prețul apei potabile

Sursa: *Environmentally-related taxes data base*, OECD/EEA, actualizată cu datele în vigoare la 1.10.2002.

Totuși, în cazul Republicii Cehe, putem constata că se acordă o mare importanță protecției apelor, prin urmărirea reducerii deversărilor de ape reziduale,

având în vedere nivelul relativ ridicat al taxei, ce poate depăși chiar valoarea de 1 euro pe m³.

În contextul lărgirii Uniunii Europene, având în vedere costurile foarte înalte ce au fost estimate pentru conformarea cu acquis-ul comunitar de mediu, în particular cu legislația apei și resursele financiare limitate ce pot fi mobilizate, stabilirea prețului eficient al apei va juca un rol esențial în viitoarele politici de management și protecție a apei din țările candidate, inclusiv România.

1.2. Impactul Directivelor comunitare asupra managementului și prețului apei în statele membre UE

1.2.1. Aspecte generale

În cadrul politicii și legislației de protecție a mediului a Uniunii Europene, sectorul resurselor de apă are un rol important și a fost unul dintre primele sectoare de mediu către care și-au îndreptat atenția instituțiile și organismele comunitare.

După câteva decenii de experiență, se poate afirma că, în general, legislația Uniunii Europene în domeniul protecției apei a însemnat un progres semnificativ față de legislațiile naționale anterioare, modificându-le și îmbunătățindu-le în mod evident, din punct de vedere conceptual și metodologic.

Primele directive, cu privire la calitatea apei potabile și a celei publice, datorită cerințelor de monitoring pe care le implicau, au constituit un motor important pentru reorganizarea și transparența structurilor administrative din domeniul apelor. Aceasta a avut ca efect sporirea rolului și eficienței opiniei publice din țările UE, pentru continuarea și perfecționarea politicilor și măsurilor de management și protecție a apei.

De asemenea, aceste directive, la care s-a adăugat Directiva cu privire la apele reziduale, au necesitat un efort considerabil de investiții în instalații și tehnologii performante de tratare și filtrare a apei, ceea ce a condus la dezvoltarea și accelerarea procesului de inovare și implementare a progresului tehnic în domeniul tehnologiilor de combatere a poluării apelor.

Pe de altă parte, se consideră¹ că, până acum, efectele pozitive de antrenare ale altor două directive, anume Directivele cu privire la substanțele deversate în apă și cea cu privire la nitrați nu au fost până acum prea evidente, deoarece impactul pe care îl au pentru industrie și agricultură face mai dificilă adoptarea și implementarea lor.

Reforme instituționale și progrese tehnologice antrenate de adoptarea legislației UE de protecție a apei s-au reflectat în general în multe aspecte clare de îmbunătățire a protecției și implicite a calității mediului:

¹ European Parliament, Directorate General for Research, *Use of New Technologies and Cost of Water in View of the New Water Directive of the EU, 2000.*

- reducerea poluării apelor din surse punctuale;
- reducerea concentrației de substanțe poluante (noxice) din lacurile, râurile și apele din zonele de coastă din țările Uniunii Europene,

dar au apărut și unele noi probleme sau chiar s-au accentuat deficiențele cu privire la:

- continuarea degradării mediului acvatic din Europa datorită poluării difuze din zonele urbane și din activitățile agricole;
- deteriorarea rapidă a calității unor ape neafectate în trecut.

Un aspect esențial pentru fundamentarea celor mai eficiente politici și strategii de protecție a apei este faptul că preocupările legate de poluarea apei nu pot fi tratate separat de problemele cantitative, deci este necesar ca managementul resurselor de apă să fie abordat în mod holistic.

Astfel, activitățile de captare a apei și proiectele de dezvoltare a resurselor de apă afectează în mod considerabil și starea ecologică a ecosistemelor acvatice. Cererea de apă a utilizatorilor continuă să sporească presiunea pentru proiecte noi de extracție a apei sau pentru intensificarea activității de extracție existente.

De aceea, cuvântul cheie în ceea ce privește managementul și dezvoltarea durabilă a resurselor de apă pentru generațiile viitoare este **integrarea**.

Aceasta se referă la managementul resurselor de apă pentru sau prin :

- multiple scopuri (furnizarea sau asigurarea apei pentru uz public și industrial, irigații, culturi piscicole, culturi biologice etc.);
- multiple obiective (creșterea productivității economice, a calității mediului, a echității sociale și a sănătății umane);
- multiple mijloace (infrastructuri fizice, legislație, instrumente economice etc.).

Experiența europeană și succesul Convenției Rinului a demonstrat faptul că bazinul fluvial este cea mai potrivită diviziune geografică prin care să se realizeze integrarea managementului apelor. Combaterea poluării difuze și satisfacerea numeroaselor și variatelor utilități (deseori conflictuale) ale apei, într-o manieră eficientă și durabilă necesită abordarea de tip integrat a managementului bazinelor de râuri sau fluviale.

Necesitatea restructurării politicii Uniunii Europene în domeniul managementului și protecției apelor a condus la propunerea de adoptare și implementare a unei Directive-cadru a apei.

Principalii factori care stau la baza acestui proiect au fost:

- recunoașterea faptului că are loc o degradare a mediului acvatic în Europa;
- nevoia de clarificare și integrare a acțiunilor politice existente ale UE în domeniul apei;
- estimarea costurilor deosebit de ridicate pe care le implică implementarea și conformarea cu directivele Comisiei Europene, cu privire la managementul și protecția apelor.

Directiva-cadru a apei reprezintă un element de legislație de importanță majoră, care are rolul de a călăuzi eforturile țărilor din Uniunea Europeană în anii viitori, în direcția realizării și menținerii unui mediu acvatic durabil în Europa.

Filozofia directivei-cadru este aliniată principiului subsidiarității, astfel încât se stabilesc ca unice și obligatorii la nivelul întregii Uniuni Europene, doar obiectivele generale de calitate a apei, precum și mecanismele și procesele de realizare a acestora, lăsând totuși la latitudinea țărilor membre traducerea lor în standarde specifice și selectarea măsurilor și a instrumentelor.

Această abordare poate avea avantaje dar și unele dezavantaje, deoarece:

- pe de o parte, avantajul este că se evită prevederile nerealiste, de tip centralizat, astfel încât acțiunea să fie cât mai eficientă și adaptată la situațiile și realitățile locale, specifice;
- pe de altă parte, există și riscul (dezavantajul) ca prevederile și cerințele prea "generoase" să aibă ca efect o slabă implementare a acestora, având în vedere costurile foarte mari pe care le implică și interesele afectate în sectoarele productive ale economiilor naționale din țările membre UE.

Costurile reprezintă un element de importanță crucială pentru estimarea perspectivelor reale ale noii Directive-cadru, având în vedere că ea a apărut după ce costurile ridicate ale implementării Directivelor cu privire la apa potabilă și cea cu privire la apele uzate, au fost din ce în ce mai mult reflectate în prețul apei.

În fapt, costurile propriu-zise ce rezultă din Directiva-cadru vor fi mai ales în sectoarele productive, în special în agricultură, prin ridicarea subvențiilor de la furnizarea apei, în conformitate cu principiul "prețului de cost complet".

Sectorul utilizatorilor publici ai apei (format din gospodării și parțial din utilizatorii industriali) este deja, în general, tarifat pentru costul total (operațional și de capital) al serviciilor de apă, astfel încât directiva va implica costuri mai mari doar în cazurile în care va necesita investiții și activități suplimentare de combatere a poluării apei urbane, suplimentar față de cerințele actualei Directive privind apele uzate.

Un alt aspect care va duce la creșterea costurilor este incorporarea costurilor de mediu, deși modalitatea prin care aceste costuri vor fi luate în calcul este încă destul de vagă.

Costurile administrative și de monitoring ar putea fi, de asemenea, semnificative, mai ales în țările în care aceste aspecte nu sunt încă bine dezvoltate și instituționalizate. Aceste costuri vor fi acoperite fie din surse bugetare fie se vor reflecta efectiv în prețul apei (prin taxele pe extracția apei, tarifele pentru furnizarea apei etc.).

De aceea, estimarea costurilor totale ale realizării obiectivelor politicii Uniunii Europene în domeniul resurselor de apă - în esență, asigurarea bunei stări ecologice și eficacității economico-sociale a utilizării apei - este extrem de necesară pentru a se putea evalua eficiența raportului costuri/beneficii, a măsurilor propuse și a se prevedea fezabilitatea implementării Directivei-cadru.

Totuși, este demnă de a fi menționată aprecierea aproape unanimă a experților¹ conform căreia estimarea mai precisă a acestor costuri este mai mult un exercițiu speculativ, mai ales atunci când nu există scheme precise de monitoring a stării mediului.

Unele studii de caz cu privire la evaluarea costurilor implementării politicii UE în domeniul resurselor de apă, pentru două bazine fluviale din Marea Britanie (Dee și Lagan) au demonstrat faptul că, chiar și în cazul unui stat cu mecanisme foarte dezvoltate de management și monitoring al apelor, costurile suplimentare pentru atingerea obiectivului de “bună stare” a apei sunt mari.

Aceste concluzii ridică serioase probleme cu privire la fezabilitatea implementării Directivei-cadru cu privire la apă, mai ales în țările membre UE mai sărace, ce au lipsuri chiar și în sistemele de bază pentru managementul și monitoringul apei.

O serioasă deficiență a actualei politici în domeniul resurselor de apă a Uniunii Europene este dată de posibilitatea limitată de integrare a instrumentelor și politicilor, ce rezultă din oarecum stricta delimitare legislativă și tehnică, dintre aspectele “calitative”(de mediu) și cele “cantitative” (de management) ale resurselor de apă.

Această delimitare se întemeiază chiar pe textul Tratatului Uniunii Europene, prin care:

1. deciziile cu caracter cantitativ, de management al resurselor au nevoie de votul unanim al Consiliului Europei, în timp ce
2. deciziile și directivele calitative, ecologice, au nevoie doar de votul majorității și se supun procedurii de cooperare cu Parlamentul European.

Delimitarea reflectă de fapt o realitate politică și importanța efectivă pe care statele membre o acordă managementului resurselor de apă, ce rămâne predominant o problemă de responsabilitate națională.

Totuși, această divizare creează obstacole importante în calea oricărei inițiative politice integrate pentru managementul și protecția resurselor de apă.

Efectele proiectelor de dezvoltare și exploatare a resurselor de apă asupra stării ecosistemelor acvatice sunt profunde și semnificative. Experiența de la nivel global, mai ales cea din SUA demonstrează rolul important pe care strategiile de conservare a resurselor de apă (prin ceea ce se cheamă “managementul cererii”) îl poate avea pentru atenuarea acestor impacturi în mod cât mai convenabil și eficient.

De aceea, noua Directivă-cadru ar trebui să specifice pentru autoritățile de administrare a bazinelor fluviale, responsabilități cum sunt:

- o procedură mai clară și mai strictă de autorizare a noilor proiecte sau activități de extracție și captare a apei;
- planificarea integrată pe baza unei prognoze riguroase a cererii și a ofertei.

Așa cum se prezintă în forma de proiect actuală, Directiva-cadru a UE în domeniul resurselor de apă are un potențial impact semnificativ în următoarele direcții:

¹ Idem 1.

- stabilirea autorităților de la nivelul bazinelor de râuri și fluviale, ca structuri operaționale de management a resurselor de apă;
- instituționalizarea managementului rațional al apei în toate regiunile Uniunii Europene (prin planurile de bazin);
- îmbunătățirea procesului informațional și de cunoaștere a stării de calitate a apei, precum și a impactului diferitelor sale utilități (prin monitoring, proceduri de autorizare, înregistrarea completă a tuturor activităților de extracție și captare etc.).

De fapt, Directiva-cadru se întemeiază pe succesul din trecut al directivelor UE în domeniul resurselor de apă, pentru reforma și dezvoltarea instituțională și pentru declanșarea acțiunilor eficiente. Odată cu implementarea sa, directiva va modifica în mod treptat modul de gestiune a apelor din UE, dar rămâne de văzut în ce măsură eforturile de implementare se vor transforma într-o mai bună calitate a mediului.

Optimismul este moderat datorită costurilor ridicate pe care le va implica atingerea obiectivelor de protecție a mediului a acestei directive, într-o perioadă de austeritate bugetară a Uniunii Europene și de alte priorități cu caracter economic și social.

1.2.2. Prețul corect al apei - instrument pentru dezvoltarea durabilă a resurselor de apă ale Europei, conform Directivei-cadru a apei

Directiva-cadru a apei, emisă în decembrie 2000, a prilejuit și antrenează încă (având în vedere că ea urmează a fi implementată în mod coordonat¹ și treptat, într-o perioadă de cca 10 ani, de către toate țările membre sau candidate UE) o largă dezbateră de idei, din partea comunității științifice, a organizațiilor ne-guvernamentale de protecția mediului, a reprezentanților consumatorilor și producătorilor afectați, agricoli și industriali.

Având în vedere că prevederile Directivei-cadru a apei sunt complexe și cu orizont îndepărtat în timp, a fost unanim recunoscut faptul că implementarea va fi mult facilitată prin pregătirea și stabilirea unor principii și a unor linii-călăuzitoare pentru aspectele tehnice și/sau economice.

Aceasta reprezintă o adevărată provocare pentru organismele și factorii de specialitate din toate statele membre și candidate ale UE. Activitatea de implementare va fi urmărită, continuată și dezvoltată pe baza Strategiei Comune de Implementare pentru Directiva-cadru a apei, stabilită în cooperare de către statele membre și Comisia Europeană, în mai 2001.

Principalul obiectiv al politicii de protecție a apei prin intermediul prețului corect ("fair price" în Directiva-cadru) este sporirea durabilității resurselor de apă

¹ Modul de implementare al Directivei-cadru a apei este și el inovator, bazându-se pe participarea tuturor factorilor politici și economici implicați. Se oferă Comisiei Europene, statelor candidate la integrare și tuturor agenților șansa unui adevărat parteneriat pentru ghidarea procesului de implementare și asigurarea unei implementări efective și coerente pe tot cuprinsul Uniunii Europene.

prin luarea în considerare a tuturor acelor elemente legate de cantitatea de apă extrasă și poluarea emisă în mediul înconjurător.

Teoria și practica prețului corect al apei se bazează pe mai multe concepte ce reprezintă tipurile de costuri ce trebuie aplicate la formarea prețului, pentru utilizarea și dezvoltarea durabilă a apei:

- **costurile financiare ale serviciilor de apă** (costurile de furnizare și administrare a acestor servicii, costuri de operare și întreținere, costuri de capital);
- **costurile ecologice sau de mediu**, ce reflectă daunele prilejuite mediului, ecosistemelor sau utilizatorilor;
- **costurile resursei**, ce acoperă pierderile altor utilizatori, înregistrate datorită epuizării resurselor de apă.

Principiile călăuzitoare pentru implementarea politicilor de preț ale apei, conforme cu Directiva-cadru a apei, ce iau în considerare atât protecția mediului cât și eficiența economică, se referă la:

- dezvoltarea și perfecționarea bazei informaționale și de cunoștințe, prin estimarea cererii de apă dar și a costurilor reale ale serviciilor;
- stabilirea prețurilor apei la nivelul corespunzător ce asigură recuperarea costurilor pentru fiecare sector (agricultură, industrie și gospodărie), luând în considerare nu doar apele de suprafață ci și cele subterane;
- stabilirea bazinului fluvial sau a bazinului râului ca unitate de bază pentru evaluarea costurilor ecologice și economice, deoarece acesta reprezintă nivelul la care au loc externalitățile ecologice.

Deși prin articolul 9 al Directivei-cadru se stipulează faptul că trebuie să se creeze o legătură reală între recuperarea costurilor și utilizarea durabilă a apei, în practică pot apărea unele dificultăți sau conflicte cauzate de drepturile de proprietate asupra resurselor de apă, de caracterul public sau privat al acestora etc.

Un alt obiectiv al politicilor de preț ale apei este ca prin acest instrument să se realizeze o alocare eficientă a resurselor de apă, între diferitele sale utilizări. Pentru realizarea în practică a acestui obiectiv, din punct de vedere al dezvoltării durabile plenare (economice, ecologice și umane) va fi necesară stabilirea judicioasă a priorităților, ținând seama nu doar de criteriile economice și ecologice, ci și de cele sociale, astfel încât utilizarea durabilă a apei să nu fie definită doar prin preț, respectiv prin puterea economică a utilizatorilor.

În acest sens, Comitetul Economic și Social al UE a propus o ordine a priorităților în utilizarea resurselor de apă, după cum urmează:

1. Furnizarea apei pentru consumul de către oameni;
2. Garantarea cerințelor ecologice;
3. Utilizarea apei în agricultură și industrie;
4. Utilizarea apei pentru activitățile de agrement și altele neesențiale.

O altă caracteristică a politicilor de preț ale apei din Uniunea Europeană, prin aplicarea Directivei-cadru a apei este faptul că nu se intenționează stabilirea și aplicarea unui nivel uniform al prețului apei, pentru toate statele și regiunile UE; nivelul prețului va depinde de condițiile locale de mediu și socioeconomice.

De asemenea, implementarea Directivei-cadru a apei, deși acordă un rol esențial politicilor de preț ale apei, nu trebuie să ignore și celelalte reglementări necesare, ce nu pot fi înlocuite exclusiv prin instrumente economice și prețuri. Există și alte priorități cărora trebuie să li se acorde atenție de către autoritățile relevante, fiind legate de colectarea datelor, analiza diferitelor utilizări ale apei, întocmirea planurilor de management.

Este necesară o creștere a nivelului de cunoaștere și precizie atât a cererii de apă cât și a cantității de poluare generată de utilizatorii apei. Având în vedere că, în general, în Europa, consumul apei pentru uz casnic este destul de bine supravegheat, vor trebui introduse mai multe dispozitive de măsurare a calității și cantității apei utilizate în agricultură și industrie. Aceasta poate ridica probleme de natură tehnică, nu atât din lipsa aparaturii necesare, ci mai ales în ceea ce privește selecția punctelor de măsurare și control, organizarea producției agricole și lipsa de transparență între sectoarele sau întreprinderile industriale, din rațiuni de concurență și competitivitate.

Așa cum am arătat mai sus, evaluarea costului utilizării și serviciilor de apă se bazează pe costurile financiare, costurile ecologice sau de mediu și costurile de resursă sau de oportunitate.

În ceea ce privește costurile financiare, trebuie avut în vedere și faptul că în practică apar unele situații delicate în care, din cauza secetei sau a altor cauze ce împiedică funcționarea normală a serviciilor, prețurile nu permit recuperarea costurilor financiare. Au fost cazuri în care, consumul de apă a scăzut ca reacție la creșterea prețului de furnizare și tratare, afectând rentabilitatea operatorilor privați ce au reacționat crescând și mai mult prețul apei¹. Astfel, semnalul oferit consumatorilor a fost unul negativ, anume faptul că economisirea și reciclarea apei poate avea ca efect nu scăderea, ci creșterea prețului acesteia.

Acest aspect prezintă și importanță teoretică, demonstrând faptul că apare un neajuns al economiei de piață prin care anumite resurse, cum este cazul apei, interesul societății și al mediului, anume economisirea și protecția apei, vin în contradicție cu interesele private ce obțin profit din furnizarea (vânzarea) apei, în cantitate cât mai mare.

Este foarte important să se cunoască și să fie luate în calculul prețului apei și costurile ecologice și cele de oportunitate, pentru ca într-adevăr implementarea Directivei-cadru a apei în statele membre și candidate ale UE să reprezinte un progres conform cu cerințele dezvoltării durabile.

Pentru aceasta, este nevoie de o cât mai mare concentrare și coordonare a eforturilor de cercetare științifică pentru stabilirea unor criterii și a unei structuri armonizate a acestor costuri, pentru toate statele membre UE. În acest sens, va fi necesară reconcilierea punctelor de vedere existente, aparținând unor diferite școli și curente de gândire (de factură neoclasică, neoliberală etc.). Acestea se încadrează de la evaluarea activelor de mediu și a oportunităților în termeni monetari până la aplicarea unor metode multicriteriale, bazate pe înțelegerea complexă a dezvoltării durabile, cu obiectivele sale ecologice și sociale.

¹ Conform unui studiu al firmei Eurowasser, Germania, 1994.

Principiul teoretic care stă la baza prețului corect al apei este cel neoclasic, conform căruia utilizarea optimă a apei se realizează atunci când beneficiile marginale ale consumului sau utilizării apei sunt egale cu costurile marginale totale, ce includ costurile ecologice și pe cele de oportunitate. Această abordare se traduce în structura duală a prețului corect al apei:

- un element variabil (referitor la volum, nivel de poluare, localizare în timp și spațiu);
- un element fix (care să permită recuperarea costurilor financiare).

Pentru a se preveni interpretarea sau aplicarea greșită a conceptelor legate de costuri stabilite prin politicile de preț ale apei, conforme cu Directiva-cadru a apei, este necesară crearea unui cod de norme metodologice de calcul a diferitelor costuri pentru serviciile și utilizarea resurselor de apă.

Din motive de adaptabilitate, capacitate de acceptare politică și disponibilitate financiară, politicile de preț ale apei, conforme cu Directiva-cadru a apei, vor fi implementate în mod treptat.

De asemenea, din punct de vedere al eficienței instrumentelor economice pentru protecția mediului, în speță a apei, este important ca taxele și impozitele pe utilizarea și poluarea apei să fie combinate cu unele subvenții sau stimulente care să orienteze investițiile și activitatea economică, în direcția corespunzătoare.

De aceea, veniturile obținute din taxele, tarifele și plățile cuprinse în prețul apei trebuie destinate unor scopuri precise, astfel încât o proporție semnificativă a acestora să se întoarcă mai ales în sectoarele cele mai afectate de restructurare. În acest mod, pierderile de venit sau de profit antrenate de creșterea prețului apelor vor fi parțial sau total compensate prin granturi, subvenții, credite subvenționate, ajutoare sau investiții publice în modernizarea rețelelor urbane de furnizare și tratare a apei, sisteme de irigații pentru agricultură etc.

Pe de altă parte, aplicarea instrumentelor economice trebuie însoțită și de educarea și instruirea generală a publicului astfel încât aspectele de combatere a poluării și de economisire a apei să devină o nouă "cultură ecologică", bine înrădăcinată în întreaga societate europeană.

Tot în acest sens, este necesar să crească în viitor rolul și responsabilitatea altor factori și entități sociale și politice, cum ar fi ONG de protecție a mediului, asociațiile patronale sau sindicatele, care să se alătore dar în același timp să supravegheze activitatea agenților tradiționali din domeniul managementului resurselor de apă (autoritățile administrative și tehnice).

Programele de cercetare-dezvoltare ale Uniunii Europene vor include în mod specific obiective care să contribuie la aplicarea corespunzătoare a instrumentelor economice ale politicilor de preț ale apei, conforme cu Directiva-cadru a apei. Contribuțiile cercetării la implementarea politicii pot fi cu caracter direct (identificarea celor mai bune metode de calcul a costurilor ecologice și de oportunitate etc.) sau indirect (crearea unor noi soiuri de plante agricole cu necesar redus de apă, tehnologii de economisire a apei în industrie, agricultură, gospodării, reducerea pierderilor din rețelele de furnizare etc.).

Capitolul 2

MECANISMELE ECONOMICE SPECIFICE ÎN DOMENIUL RESURSELOR DE APĂ ÎN ROMÂNIA

În contextul lărgirii Uniunii Europene, având în vedere costurile foarte înalte ce au fost estimate pentru conformarea cu acquis-ul comunitar de mediu, în particular cu legislația apei și resursele financiare limitate ce pot fi mobilizate, stabilirea prețului eficient al apei va juca un rol esențial în viitoarele politici de management și protecție a apei din țările candidate, inclusiv România.

Managementul în domeniul protecției apei în România este reglementat prin Legea Apelor nr. 107/1996. De asemenea, în contextul armonizării legislației românești cu cea europeană, o importanță deosebită o are instrumentul operativ privind apele la nivel european - Directiva-cadru în domeniul apelor.

Acest nou document legislativ al UE revizuieste și reconciliază politica UE privind apa și asigura o bază pentru legislații adiacente.

Directiva-cadru pe apă introduce noi instrumente de lucru în legislația privind apa a UE:

- o abordare holistică bazată pe ecologie a statutului apei;
- planificare pe bazin de râu;
- o strategie pentru eliminarea poluării, care include o abordare mixtă a limitelor de emisie și standardelor de calitate a mediului;
- o asigurare crescută privind informarea și consultarea publicului;
- instrumente economice suport în realizarea obiectivelor ecologice.

Directiva-cadru pe apă oferă ocazii importante pentru managementul mai susținut de mediu în întreaga Europa, reclamând abordări integrate ale managementului de bazin de râu, ale cooperării internaționale, ale participării publice și costuri mai realiste ale serviciilor și bunurilor ecologice. Directiva stabilește baza pentru procesul decizional în toate țările din Europa, inclusiv în cele care sunt în curs de aderare la Uniunea Europeană.

O evaluare generală a costurilor necesare armonizării legislației comunitare (aspecte legislative, crearea sau dezvoltarea unor structuri instituționale specifice pentru implementarea, monitorizarea și controlul aplicării noii legislații) a estimat un necesar de 34 miliarde euro.

Prin Programul PHARE 2000 - componenta de twinning - este prevăzută elaborarea strategiei financiare pentru directivele costisitoare din acquis-ul comunitar de mediu: apă, deșeuri, calitatea aerului, prevenirea și controlul integrat al poluării (IPPC). În prezent, este în curs de derulare Convenția de înfrățire instituțională (partener - Guvernul Franței), care se desfășoară în perioada 15 noiembrie 2001- 15 noiembrie 2003.

2.1. Aplicarea instrumentelor economice de protecție a mediului pentru resursele de apă în România

În România, instrumentele economice pentru managementul și protecția apei includ taxe pentru servicii (pentru tratamentul și distribuția apei potabile, apa de canalizare și tratarea apelor epurate), alte taxe, penalități și bonificații. Ele urmăresc realizarea unui management rațional și economic al apelor prin asigurarea faptului că consumatorii respectă limitele de calitate pentru apele evacuate în vederea prevenirii epuizării resurselor de apă și pentru a evita afectarea calității.

Ca și în celelalte state analizate în capitolul 1, în România există un sistem destul de dezvoltat și detaliat de taxe pentru extracția, canalizarea, consumul de apă ca și pentru deversarea de efluenți poluanți în apă, așa cum se poate observa din tabelul nr. 8:

Tabelul nr. 8

Taxe și tarife de mediu pentru resursele de apă din România

Nr. crt.	Denumire taxă sau tarif	Baza generală de impozitare	Baza specifică de impozitare	Rata nominală în moneda națională	Rata nominală în euro
1.	Taxa pentru tratarea apei și canalizare	Managementul resurselor de apă	Furnizarea apei	300 ROL pe m ³ (rata medie)	0,012 euro pe m ³ (rata medie)
2.	Taxa pe extracția apei	Managementul resurselor de apă	Apa pentru uz gospodăresc extrasă din apele teritoriale	188 ROL pe m ³	0,0076 euro pe m ³
3.	Taxa pe extracția apei	Managementul resurselor de apă	Apa pentru uz gospodăresc extrasă din Dunăre	226 ROL pe m ³	0,009 euro pe m ³
4.	Taxa pe extracția apei	Managementul resurselor de apă	Apa pentru uz gospodăresc extrasă din apele subterane	208 ROL pe m ³	0,0083 euro pe m ³
5.	Taxa pe extracția apei	Managementul resurselor de apă	Apa pentru uz industrial extrasă din apele teritoriale	188 ROL pe m ³	0,0076 euro pe m ³
6.	Taxa pe extracția apei	Managementul resurselor de apă	Apa pentru uz industrial extrasă din Dunăre	226 ROL pe m ³	0,009 euro pe m ³
7.	Taxa pe extracția apei	Managementul resurselor de apă	Apa pentru uz industrial extrasă din apele subterane	208,6 ROL pe m ³	0,0084 euro pe m ³
8.	Taxa pe extracția apei	Managementul resurselor de apă	Apa pentru uz agricol extrasă din apele teritoriale	188 ROL pe m ³	0,0076 euro pe m ³
9.	Taxa pe extracția apei	Managementul resurselor de apă	Apa pentru uz agricol extrasă din Dunăre	22,6 ROL pe m ³	0,0009 euro pe m ³

Nr. crt.	Denumire taxă sau tarif	Baza generală de impozitare	Baza specifică de impozitare	Rata nominală în moneda națională	Rata nominală în euro
10.	Taxa pe extracția apei	Managementul resurselor de apă	Apa pentru uz agrotehnic extrasă din apele subterane	208,6 ROL pe m ³	0,0084 euro pe m ³
11.	Taxa pe extracția apei	Managementul resurselor de apă	Irigații și pescării cu apă din orice sursă	14 ROL pe m ³	0,0006 euro pe m ³
12.	Taxa pe extracția apei	Managementul resurselor de apă	Apa pentru uz agricol extrasă din apele subterane	120 ROL pe m ³	0,0048 euro pe m ³
13.	Taxa pe consumul de apă	Managementul resurselor de apă	Apa pentru uz gospodăresc	2100 ROL pe m ³	0,084 euro pe m ³
14.	Taxa pe consumul de apă	Managementul resurselor de apă	Apa pentru uz industrial	550 ROL pe m ³	0,022 euro pe m ³
15.	Taxa pe efluenții din apă	Efluenții de materie oxidabilă (BOD, COD) măsurați sau estimați	BOD	217000 ROL pe tonă	8,68 euro pe tonă
16.	Taxa pe efluenții din apă	Alți efluenți din apă măsurați sau estimați	Fosfor	870000 ROL pe tonă	34,8 euro pe tonă
17.	Taxa pe efluenții din apă	Alți efluenți din apă măsurați sau estimați	Suspensii solide	53000 ROL pe tonă	2,12 euro pe tonă
18.	Taxa pe efluenții din apă	Alți efluenți din apă măsurați sau estimați	Nitrogen	870000 ROL pe tonă	34,8 euro pe tonă

Sursa: *Environmentally-related taxes data base*, OECD/EEA, actualizată cu datele în vigoare la 1.10.2002.

Taxele de extracție a apei sunt aceleași peste tot în România, dar diferă în funcție de sursa de apă (râuri, Dunăre, ape subterane) și de categoriile de utilizatori (industrie, consumul populației, agricultură). În august 2000 taxele pentru apă au fost aprobate de Oficiul Concurenței la un nivel de 0,09 lei/m³ pentru producția de electricitate și 71,2 lei/m³ pentru furnizarea apei la nivel municipal până la 153,6 lei/m³ pentru extracția de apă industrială din apele subterane.

Taxele pentru poluare sunt percepute pentru o categorie de poluanți și urmăresc reducerea conținutului lor pentru râuri în cadrul limitelor stabilite prin lege. Dacă limitele sunt depășite, se impun penalități și amenzi. Scopul este de a reduce impactul nociv asupra mediului pentru anumite activități și de a obliga utilizatorii să respecte cadrul legal.

Veniturile din toate taxele pentru apă sunt folosite pentru a acoperi costurile de funcționare ale Administrației Naționale "Apele Române". Nu sunt incluse nici un fel de resurse financiare pentru dezvoltarea infrastructurii în domeniul apelor.

Mecanismul economic specific în domeniul gospodăririi cantitative și calitative a apelor în România include sistemul de plăți (prețuri, tarife), bonificații și penalități, ca parte a modului de finanțare pe principii economice a Administrației Naționale "Apele Române", în scopul funcționării în siguranță a Sistemului Național de Gospodărire a Apelor. Apa brută constituie o resursă naturală cu valoare economică în toate formele sale de folosire de către utilizatori, care plătesc contravaloarea serviciilor prestate de către Administrația Națională "Apele Române".

Fac excepție utilizatorii care folosesc apa brută în condițiile prevăzute de art. 81 alin. (2) din Legea apelor nr. 107/1996.

Administrația Națională "Apele Române" aplică sistemul de plăți, bonificații și penalități pentru serviciile specifice și comune de gospodărire a apelor. Sistemul de plăți, conform reglementărilor legale în vigoare se bazează pe regula "beneficiarul plătește", în funcție de serviciile de gospodărire a apelor prestate de Administrația Națională "Apele Române".

Pentru implementarea mecanismului economic în domeniul resurselor de apă, nivelul prețurilor pentru serviciile și taxele pentru apă sunt aduse la zi cu rata inflației; același lucru este valabil și în cazul amenzilor pentru încălcarea normelor legale.

Apa potabilă care este furnizată populației prin sistemele de furnizare a apei la nivel municipal este plătită de consumatori, dar prețul cerut este sub costul real al apei. Tarifele pentru furnizarea apei și serviciile de canalizare diferă în funcție de municipalitate, în funcție de tipul de infrastructură folosit. În iulie 2000, tarifele variau de la 3780 lei/m³ (sau 0,18 \$/m³) în Ploiești și 4670 lei/m³ (sau 0,23 \$/m³) în București la 9904 lei/m³ (0,48 \$/m³) în Petroșani.

Prețurile diferă după sursa de apă (râuri interioare, Dunăre, ape subterane) și după utilizatori (industrie, populație, agricultură etc.).

Tarifele sunt percepute pentru diverse servicii specifice de gospodărire a apelor, ca de exemplu serviciul de monitorizare cantitativă și calitativă a poluanților din apele uzate evacuate și de protecție a calității resurselor de apă.

Penalitățile se aplică acelor utilizatori de apă la care se constată abateri de la prevederile contractuale, atât pentru depășirea cantităților de apă prelevate, cât și a concentrațiilor și cantităților de substanțe impurificatoare evacuate.

Bonificațiile se acordă utilizatorilor de apă care demonstrează constant o grijă deosebită pentru folosirea rațională și pentru protecția calității apelor, evacuând, o dată cu apele uzate epurate, substanțe impurificatoare cu concentrații și în cantități mai mici decât cele înscrise în autorizațiile de gospodărire a apelor.

Bonificațiile se acordă în procent de până la 10% din valoarea anuală a serviciilor specifice de gospodărire a apelor decontate, pe baza criteriilor stabilite prin ordin al ministrului apelor și protecției mediului.

Administrația Națională "Apele Române" este singura în drept să aplice sistemul de plăți pentru serviciile specifice de gospodărire a apelor tuturor utilizatorilor, indiferent de deținătorul cu orice titlu al amenajării precum și din sursele subterane, cu excepția apelor geotermale. Tarifele pentru serviciile

specifice de gospodărire a apelor sunt diferențiate pe categorii de surse, ca urmare a condițiilor diferite de asigurare a apei, și pe utilizatori, pentru stimularea economică a utilizării durabile a apelor, așa cum reiese din tabelul nr. 9:

Tabelul nr. 9

Tarifele pentru serviciile specifice de gospodărire a apelor

DENUMIREA SERVICIULUI	U.M.	Tarif *) (Lei/U.M.)
SERVICIUL DE ASIGURARE A APEI BRUTE PE CATEGORII DE SURSE SI UTILIZATORI		
RĂURI INTERIOARE, LACURI NATURALE SI LACURI DE ACUMULARE AMENAJATE DIN ADMINISTRAREA ALTOR AGENȚI ECONOMICI		
Agenți economici (inclusiv servicii de gospodărire comunală), instituții publice, unități de cult, agrozootehnici de tip industrial, producători de energie electrică și termică prin termocentrale și alții.	mc	238,00
Agenți economici producători de energie electrică prin hidrocentrale, indiferent de puterea instalată.	mc	1,00
Irigații, piscicultură	mc	18,00
DUNĂRE		
Agenți economici (inclusiv servicii de gospodărire comunală), instituții publice, unități de cult, agrozootehnici de tip industrial, producători de energie electrică și termică prin termocentrale, producători de energie nucleare-electrică și alții.	mc	28,00
Agenți economici producători de energie electrică prin hidrocentrale, indiferent de puterea instalată.	mc	1,00
Irigații, piscicultură	mc	18,00
SUBTERAN		
Agenți economici (inclusiv servicii de gospodărire comunală pentru industrie) exclusiv cei care folosesc apa în scop potabil.	mc	264,00
Agenți economici, de gospodărire comunală pentru populație, instituții publice, unități de cult și alții care folosesc apa în scop potabil.	mc	123,00
Irigații, piscicultură	mc	18,00
Agenți economici agrozootehnici	mc	156,00
LACURI DE ACUMULARE AMENAJATE DIN ADMINISTRAREA UNITĂȚILOR DE GOSPODARIRE A APELOR		
Agenți economici, industriali, de construcții montaj, de transporturi, gospodărie comunală (pentru populație, industrie etc.), instituții publice, unități de cult, producători de energie electrică și termică prin termocentrale.	mc	240,00
Agenți economici producători de energie electrică prin hidrocentrale, indiferent de puterea instalată.	mc	1,30
Irigații, piscicultură	mc	18,00
SERVICIUL PENTRU CĂDEREA MEDIE ASIGURATĂ PRIN BARAJELE LACURILOR DE ACUMULARE DIN ADMINISTRAREA "APELOR ROMÂNE"		
Căderea medie asigurată la hidrocentrale cu putere instalată mai mică de 4 Mw.	mcad/lună	1.300.055,00

DENUMIREA SERVICIULUI	U.M.	Tarif *) (Lei/U.M.)
Căderea medie asigurată la hidrocentrale cu putere instalată cuprinsă între 4 Mw și 8 Mw.	mcad/lună	1.747.510,00
Căderea medie asigurată la hidrocentrale cu putere instalată mai mare de 8 Mw.	mcad/lună	2.154.114,00
SERVICIILE SPECIFICE DE GOSPODĂRIRE A APELOR PENTRU AMELIORAREA CANTITATIVĂ ȘI CALITATIVĂ A POLUANȚILOR DIN APELE UZATE EVACUATE ȘI DE PROTECȚIE A CALITĂȚII RESURSELOR DE APĂ		
a. INDICATORI CHIMICI GENERALI		
- Materii totale în suspensie (MTS)	kg	53,00
- Cloruri (Cl ⁻), sulfatați (SO ₄ ²⁻)	kg	217,00
- Sodiu (Na ⁺), potasiu (K ⁺), calciu (Ca ²⁺), magneziu (Mg ²⁺)	kg	217,00
- Azotați (NO ₃ ⁻)	kg	217,00
- Amoniu (NH ₄ ⁺), azot (N _{total}), azotiți (NO ₂ ⁻)	kg	870,00
- Consum biochimic de oxigen (CBO ₅)	kg	217,00
- Consum chimic de oxigen (CCOMn) (metoda de permanganat de potasiu)	kg	217,00
- Consum chimic de oxigen (CCOCr) (metoda cu biocromat de potasiu)	kg	217,00
- Fosfați (PO ₄ ³⁻)	kg	43,00
- Fosfor (P)	kg	870,00
- Mangan (Mn ²⁺)	kg	2.175,00
- Aluminiu (Al ³⁺), fier total ionic (Fe ²⁺ , Fe ³⁺)	kg	2.610,00
- Substanțe extractibile cu eter de petrol, produse petroliere	kg	1.631,00
- Detergenți sintetici anionactivi, biodegradabili	kg	870,00
- Reziduu filtrabil uscat la 105(C	kg	217,00
b. INDICATORI CHIMICI SPECIFICI		
- Sulfiți (SO ₃ ²⁻), fluoruri (F ⁻), fenoli antrenabili cu vapori de apă (C ₆ H ₅ OH)	kg	870,00
- Nichel (Ni ²⁺), crom (Cr ³⁺)	kg	54.389,00
- Amoniac (NH ₃)	kg	54.389,00
- Bariu (Ba ²⁺), zinc (Zn ²⁺), cobalt (Co ²⁺)	kg	2.610,00
- Sulfuri (S ²⁻), hidrogen sulfurat (H ₂ S)	kg	2.719,00
c. INDICATORI CHIMICI TOXICI ȘI FOARTE TOXICI		
- Arsen (As)	kg	169.167,00
- Cianuri (Cn ⁻)	kg	169.167,00
- Mercur (Hg ²⁺), cadmiu (Cd ²⁺)	kg	217.556,00
- Plumb (Pb ²⁺), argint (Ag ⁺), crom (Cr ⁶⁺), cupru (Cu ²⁺), molibden (Mo ²⁺)	kg	54.389,00
d. INDICATORI BACTERIOLOGICI		
- Bacterii coliforme totale	10 ⁶ bacterii/100 cm ³	18,00
- Bacterii coliforme fecale	10 ⁴ bacterii/100 cm ³	315,00
- Streptococi fecali	5x10 ³ bacterii/100 cm ³	810,00
e. INDICATORI FIZICI		
- Temperatura	m ³ x°C **)	2,00
SERVICIUL DE ASIGURARE A GOSPODĂRII NISIPURILOR ȘI PIETRIȘURILOR DIN ALBIILE MINORE ALE CURSURILOR DE APĂ, MĂLURILOR ȘI CUVETELOR LACURILOR DE ACUMULARE		

DENUMIREA SERVICIULUI	U.M.	Tarif *) (Lei/U.M.)
SERVICIUL DE ASIGURARE A GOSPODĂRIII NISIPURILOR ȘI PIETRIȘURILOR DIN ALBIILE MINORE ALE CURSURILOR DE APĂ, MALURILOR ȘI CUVETELOR LACURILOR DE ACUMULARE AMENAJATE	mc	25.000,00
SERVICIUL DE ASIGURARE A GOSPODĂRIII NISIPURILOR ȘI PIETRIȘURILOR DIN ALBIA MINORĂ A FLUVIULUI DUNĂREA	mc	14.000,00

*) Tarifele nu conțin TVA.

**) Diferența de temperatură dintre evacuare și prelevare.

Sursa: OU nr. 107/5.09.2002 privind înființarea Administrației Naționale "Apele Române".

2.2. Caracteristici și perspective ale politicii de protecție a apei în România

Actualele tarife brute ale apei sunt prea reduse pentru menținerea și operarea potrivită a sistemului și pentru furnizarea fondurilor adecvate pentru investiții. Există în această situație un stimulent insuficient pentru utilizatorii apei pentru a utiliza apa în mod eficient și pentru a reduce consumul. Aceasta are mai multe cauze:

- furnizorii municipali, care permit scăpări (pierderi) excesive de la sistemul de distribuție;
- agricultura, unde tehnologia de irigație ineficientă poate persista și valoarea recoltelor poate fi mai mică decât costul real al apei folosite pentru irigarea lor;
- industrie, unde chiar metode simple de reducere a folosirii apei pot fi neglijate.

Posibilitatea unui tarif variabil ar putea fi luată în calcul și cea mai simplă cale este așa-numitul "tarif bloc în creștere". El cere însă măsurarea cu acuratețe a consumului de apă.

Administrația Națională "Apele Române" poate estima cererea și face plata pentru aproximativ 25-30 % din scăpări (pierderi) și furnizează apa companiilor de apă la nivel municipal în acord cu acest plan tarifar. Aceasta ar putea penaliza companiile a căror pierderi din scăpări depășesc această valoare. În practică, schimbările ar trebui să cuprindă faze într-o perioadă de peste 5 ani pentru a permite companiilor de apă la nivel municipal să aibă timp pentru a se adapta la noul sistem. Pentru industrie și agricultură, Administrația Națională "Apele Române" poate de asemenea să-și facă propriile estimări ale cererii sau poate negocia o fază introductivă a noii structuri.

În stabilirea prețului brut al apei sunt două posibile obiective. Primul este acela al reacerperii costurilor în managementul apei și al doilea este acela de a

încuraja utilizatorii să folosească apa în mod eficient. În general, aceste obiective sunt compatibile, dar circumstanțe pot apărea (cel puțin la nivel teoretic), acolo unde un preț ridicat este necesar cu scopul de a reduce cererea față de situația în care este cerut pentru reacoperirea costului.

În acest moment, tarife uniforme naționale sunt stabilite pentru fiecare categorie de utilizatori. Aceste tarife sunt cerute pentru orice volum de apă, deși sunt penalități pentru supraextracție dincolo de cantitățile contractuale. Tarifele uniforme naționale ascund diferențe considerabile în costurile apei dintre bazine. Tarifele uniforme cu privire la volumul apei consumate asigură doar un interes redus pentru utilizatori să economisească consumul, în afară de cazul în care tarifele sunt relativ mari.

În viitor, tarifele vor fi stabilite la nivelul bazinului râului. Tarifele într-un bazin cu resurse limitate vor fi mai ridicate decât într-un bazin cu resurse mari. Aceasta ar încuraja, în principiu, utilizatorii mari de apă să se instaleze în bazinele cu tarife reduse, acolo unde apa este abundentă.

Administrația Națională "Apele Române" a calculat tarife pentru fiecare din cele unsprezece bazine ale râurilor din România și a scos în evidență, cu această ocazie, două probleme:

- Există mari variații ale tarifelor între bazine. Aceasta se datorează în parte faptului că majoritatea costurilor protecției împotriva inundațiilor se întâlnesc în bazinele montane de vest, ale căror tarife sunt în consecință mai mari decât altele. Această diferență nu are nici o legătură cu raritatea apei. Cu toate acestea, dacă tarifele mai reduc cererea, tarifele vor trebui să crească ca procent cu scopul de a asigura fonduri suficiente pentru a menține protecția. S-ar putea de asemenea să fie necesar să se separe costurile pentru protecția împotriva inundațiilor pentru întreaga țară și să se extindă aceste costuri pentru toate furnizările de apă la nivel național. Aceasta ar însemna că ar exista un tarif național unic pentru protecția împotriva inundațiilor. Se poate să fie și alte elemente de cost, cum ar fi colecția de informații hidrometrice, a căror costuri ar trebui reacoperite la nivel național. Costurile bazinelor râurilor locale vor fi adăugate la aceste tarife naționale pentru a obține tariful bazinului. Alternativ, statul poate finanța protecția împotriva inundațiilor direct. Aceasta ar avea ca efect reducerea tarifelor apei;
- Bazinul cu cel mai ridicat tarif este Iași (Prut) și acesta este de patruzeci de ori mai mare decât cel mai mic tarif (Stanca). Costurile de protecție împotriva inundațiilor sunt doar o parte a motivului existenței acestei situații. În mare parte acest lucru se datorează faptului că populația din acest bazin de recepție este îndepărtată de sursa de apă și costul de operare al unui mare sistem de distribuție se întinde pe un mic volum de furnizare a apei. Dacă costurile ridicate ale apei ar duce la dezvoltare în altă parte și populația ar fi în scădere, atunci tarifele ar trebui să crească și mai mult. În acest caz, tarifele înalte ar da un semnal greșit. O soluție ar fi să se unească bazinele mici pentru a crea câteva bazine mai mari, astfel încât această problemă a tarifelor ridicate să fie mai puțin probabil să apară.

Schimbările trebuie introduse în mod flexibil astfel încât să poată fi realizate modificări care să elimine consecințele nedorite și de asemenea trebuie găsite resurse financiare pentru susținerea acestor schimbări.

În acest moment, finanțarea managementului apei funcționează prin:

- a) bugetul de stat sau bugetele locale, pentru lucrări declarate de utilitate publică, conform legii;
- b) fondurile utilizatorilor apei;
- c) fonduri obținute din credite sau obligațiuni, garantate de guvern sau prin autoritățile publice locale pentru lucrări de utilitate publică sau pentru asociații care doresc să realizeze asemenea lucrări;
- d) fondul apelor.

Pentru realizarea proiectelor prioritare în domeniul protecției mediului, în scopul accelerării procesului de implementare a noii legislații, a fost adoptată Legea nr. 73/2000 privind Fondul pentru Mediu. Analizând Legea nr. 73/2000 privind Fondul pentru Mediu s-a constatat că prevederile legii nu pot fi aplicate și prin urmare s-a elaborat și promovat, de către Ministerul Apelor și Protecției Mediului, un proiect de Ordonanță de Urgență privind modificarea legii (respectiv OU nr. 93/2001), care a fost aprobată de parlament.

Principalele modificări constau în:

- sursele de alimentare ale fondului;
- modul de utilizare a fondurilor acumulate;
- modificări privind structura organizatorică și responsabilitățile Administrației Fondului pentru Mediu.

În baza acestei OU a fost elaborată Hotărârea de Guvern nr. 1174/2001 pentru aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare și a structurii organizatorice ale Administrației Fondului pentru Mediu.

Administrația Fondului pentru Mediu, instituție de utilitate publică cu personalitate juridică, aflată sub autoritatea Ministerului Apelor și Protecției Mediului, gestionează Fondul pentru Mediu. Organul care aprobă prioritizarea și finanțarea proiectelor este Comitetul de avizare. Principalele atribuții ale Administrației Fondului pentru Mediu sunt următoarele:

- analizează și aprobă lista cuprinzând prioritățile de utilizare a Fondului pentru Mediu stabilită de Consiliul director;
- hotărăște asupra oportunității utilizării Fondului pentru Mediu, precum și asupra evaluării proiectelor de către experți pe care le supune avizării Comitetului de avizare;
- aproba bilanțul contabil și execuția bugetară, pe care le înaintează autorității publice centrale pentru protecția mediului.

În vederea participării la finanțarea de investiții în lucrări și măsuri cu contribuție importantă la îmbunătățirea asigurării surselor de apă, la protecția calității apelor, s-a constituit fondul apelor, gestionat prin buget separat, elaborat de Administrația Națională "Apele Române" și aprobat de Ministerul Apelor și Protecției Mediului.

Fondul apelor a fost creat în 1991 pentru a finanța unele îmbunătățiri în calitatea apei, în stabilizarea albiilor de râu, controlul inundațiilor, utilizarea eficientă a apei și pentru a acoperi cheltuielile în managementul apei în perioadele critice (secetă și inundații).

Fondul apelor este constituit din taxele și tarifele pentru serviciile de avizare și autorizare, stabilite conform legii, precum și din penalități. Acest fond constă în 5% din prețurile și tarifele tuturor unităților de management al apei, în afară de veniturile din penalitățile menționate.

Fondul apelor, împreună cu alte surse, este folosit pentru susținerea financiară a:

- sistemului național de supraveghere cantitativă și calitativă a resurselor de apă;
- dotării rețelelor de laboratoare și sistemului operativ decizional aferent;
- participării la realizarea sau modernizarea stațiilor și instalațiilor de epurare a apelor uzate;
- realizării lucrărilor privind apărarea de inundații, a celor de prevenire și combatere a calamităților naturale datorate excesului sau lipsei de apă;
- dotării sistemului informațional hidrologic și operativ în domeniul gospodăririi apelor;
- înlăturării avariilor sau pentru punerea în siguranță a construcțiilor hidrotehnice;
- acordării bonificațiilor pentru cei care au rezultate deosebite în protecția împotriva epuizării și degradării resurselor de apă;
- activității Comitetelor de Bazin.

Fondul apelor este reglementat prin Ordonanța de Urgență nr. 107/2002 privind înființarea Administrației Naționale “Apele Române”.

Astfel, penalitățile aplicate de Administrația Națională “Apele Române” potrivit art. 82 alin. (2) din Legea apelor nr. 107/1996 constituie venit pentru Fondul Apelor. De asemenea, conform Hotărârii Guvernului nr. 455/2001 privind aprobarea Planului de acțiune al Programului de guvernare pe perioada 2001-2004, tot din fondul apelor, dar și din surse proprii ale Administrației Naționale “Apele Române” în completare de la bugetul de stat, în limita sumelor alocate cu această destinație în bugetul MAPM, se asigură realizarea sarcinilor rezultate din aplicarea convențiilor și acordurilor internaționale în domeniul apelor, precum și implementarea prevederilor legislației armonizate cu directivele Uniunii Europene și a programelor de preaderare din domeniul apelor, în scopul întăririi angajamentelor luate de statul român prin acordurile și convențiile internaționale.

Penalitățile pentru abateri de la normele privind concentrațiile maxime admise ale poluanților din apele uzate evacuate pot ajunge de la 100 de lei / U.M. la mai multe milioane, în funcție de gravitatea depășirii c.m.a.

În privința cheltuielilor Administrației Naționale “Apele Române”, cheltuielile de funcționare se asigură din venituri proprii, rezultate din aplicarea mecanismului economic specific în domeniul gospodăririi cantitative și calitative a apelor.

Veniturile proprii provin din prestarea serviciilor de gospodărire a apelor precum următoarele:

- servicii specifice de gospodărire a apelor:
 - ⇒ serviciul de asigurare a apei brute pe categorii de surse și utilizatori;
 - râuri interioare, lacuri naturale și lacuri de acumulare amenajate din administrarea altor agenți economici (agenți economici - inclusiv servicii de gospodărie comunală, instituții publice, unități de cult, agrozootehnici de tip industrial, producători de energie electrică și termică prin termocentrale și alții; agenți economici producători de energie electrică prin hidrocentrale, indiferent de puterea instalată; irigații, piscicultură);
 - Dunăre (agenți economici - inclusiv servicii de gospodărie comunală, instituții publice, unități de cult, agrozootehnici de tip industrial, producători de energie electrică și termică prin termocentrale, producători de energie nucleare-electrică și alții; agenți economici producători de energie electrică prin hidrocentrale, indiferent de puterea instalată; irigații, piscicultură);
 - subteran (agenți economici - inclusiv servicii de gospodărie comunală pentru industrie, exclusiv cei care folosesc apa în scop potabil; agenți economici de gospodărie comunală pentru populație, instituții publice, unități de cult și alții care folosesc apa în scop potabil; irigații, piscicultură; agenți economici agrozootehnici);
 - lacuri de acumulare amenajate, din administrarea unităților de gospodărire a apelor (agenți economici industriali, de construcții-montaj, de transporturi, de gospodărie comunală - pentru populație, industrie etc., instituții publice, unități de cult, producători de energie electrică și termică prin termocentrale; agenți economici producători de energie electrică prin hidrocentrale, indiferent de puterea instalată; irigații, piscicultură);
 - ⇒ serviciul pentru căderea medie asigurată prin barajele lacurilor de acumulare din administrarea "Apelor Române";
 - ⇒ servicii specifice de gospodărire a apelor, pentru ameliorarea cantitativă și calitativă a poluanților din apele uzate evacuate de utilizatori în apele de suprafață și de protecție a calității acestora (la materii în suspensie; la substanțe în soluție; la germeni patogeni; la poluarea termică; la substanțe consumatoare de oxigen);
 - ⇒ servicii specifice de gospodărire a apelor, pentru ameliorarea cantitativă și calitativă a poluanților din apele uzate evacuate de utilizatori în soluri permeabile sau în depresiuni cu scurgere asigurată natural și protecția calității apelor subterane (la materii în suspensie; la substanțe în soluție; la germeni patogeni; la substanțe consumatoare de oxigen);
 - ⇒ servicii specifice de gospodărire a apelor, pentru ameliorarea cantitativă și calitativă a poluanților din apele uzate industriale, a apelor de mină sau

de zăcământ, injectate în straturi de foarte mare adâncime (la materii în suspensie; la substanțe în soluție; la germeni patogeni);

⇒ serviciul de asigurare a gospodăririi nisipurilor și pietrișurilor din albiile minore ale cursurilor de apă, malurilor și cuvetelor lacurilor de acumulare amenajate.

- servicii comune de gospodărire a apelor în scopul prelucrării și utilizării acestora:
 - captarea, tratarea și pomparea apei;
 - distribuția apei prin rețeaua publică;
 - distribuția apei pe platforme industriale;
 - distribuția apei prin rețeaua de irigații;
 - distribuția apei prin rețeaua altor unități;
 - transportul apei prin conducte și canale;
 - asigurarea folosirii potențialului de turism și agrement al râurilor, lacurilor naturale, lacurilor de acumulare amenajate, al Dunării și mării teritoriale;
 - asigurarea folosirii potențialului piscicol al râurilor, lacurilor naturale, lacurilor de acumulare amenajate, al Dunării și mării teritoriale;
 - apărarea împotriva inundațiilor prin lucrări de gospodărire a apelor;
 - suplimentarea debitelor;
 - pomparea apelor în vederea protecției lacurilor terapeutice, precum și din incinte îndiguite;
 - activități conexe legate de valorificarea potențialelor apelor și a patrimoniului;
 - alte servicii privind preluarea și utilizarea apei, cu potențialele ei.

O altă categorie de cheltuieli ale Administrației Naționale "Apele Române" sunt cele asigurate de la bugetul de stat, bugetele locale și din surse proprii ale persoanelor fizice și juridice. Acestea se referă la acțiunile operative de interes public de apărare împotriva inundațiilor, la fenomenele hidrometeorologice periculoase, la accidentele de la construcțiile hidrotehnice, la cele pentru constituirea stocului de materiale și mijloace de apărare și la întreținerea și repararea lucrărilor cu rol de apărare împotriva inundațiilor, la refacerea și repunerea în funcțiune a lucrărilor de gospodărire a apelor afectate de calamități naturale sau alte evenimente deosebite.

Finanțarea investițiilor privind lucrările, construcțiile sau instalațiile de gospodărire a apelor, declarate de utilitate publică potrivit legii, se asigură de la bugetul de stat sau bugetele locale, după caz.

Administrația Națională "Apele Române" poate beneficia de credite cu dobândă preferențială și facilități în domeniul impozitelor și taxelor, în condițiile legii.

Bibliografie

- Popovici, Mihaela, "Raw water price policies in România", în *Pricing water: Economics, Environment and Society*, 1999.
- *** *Environmentally-related taxes data-base*, Baza de date on-line, www.oecd.org actualizată la 1.10.2002.
- *** *Handbook for Implementation of EU Environmental Legislation* (On-Line), European Commission, July 2002.
- *** *Opinion of the Economic and Social Committee on the Communication from the Commission to the Council - Pricing policies for enhancing the sustainability of water resources*, Official Journal of the European Communities, 25.04. 2001.
- *** *Use of New Technologies and Cost of Water in view of the New Water Framework Directive of the EU*, WD for the STOA Panel, Luxembourg, 2000.
- *** Commission of the European Communities, *Pricing policies for enhancing the sustainability of water resources*, Brussels, 2000.
- *** Delegația Comisiei Europene în România, *Fișă de sector: protecția mediului*, București, ianuarie 2003.
- *** Guvernul României, *Programul Național de Aderare a României la Uniunea Europeană*, cap. 3.6. "Calitatea vieții și a mediului", București, 2000.
- *** Legea Apelor nr. 107/1996.
- *** Materiale documentare Administrația Națională "Apele Române", www.rowater.ro.
- *** Materiale documentare Ministerul Apelor și Protecției Mediului (MAPM), www.mappm.ro.
- *** Materiale documentare www.cceg.ro.
- *** OECD Policy Brief, *Environmentally-related taxes: Issues and Strategies*, Paris, 2001.
- *** Ordonanța de Urgență nr. 107 / 5.09.2002 privind înființarea Administrației Naționale "Apele Române", Monitorul Oficial nr. 691 / 20.09.2002.